

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Săliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Humedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 20—, pe 1/2 an K 10—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul III.

Sibiu, 16 Novembre 1901.

Nr. 45.

Pensiunile oficialilor de bancă.

— Resursele. —

Soluțiunea chestiunii pensiunilor oficialilor de bancă, care preocupă astăzi cercurile conducătoare ale institutelor noastre de credit, depinde în prima linie de la clarificarea unei chestiuni prealabile, anume de la determinarea *resurselor* din cari vor avea să se creeze fondurile trebuincioase pentru asigurarea plății pensiunilor.

Va trebui anume să se stabilească în primul rând: *cine* are să dea mijloacele bănești de cari avem trebuință, în ce măsură sau *proporțiune* vor avea să se facă contribuțiile, — și apoi, fiind clarificate aceste chestiuni, vom avea să determinăm și *cadrele* între cari se va putea conta la o plată sigură și necondiționată a pensiunilor din mijloacele disponibile.

La întrebarea d'ântii, anume că din ale cărui contribuiri să se creeze fondurile trebuincioase pentru asigurarea pensiunilor, credem că vom putea da răspunsul cel mai nimerit, dacă vom stabili *interesul* ce se leagă de sistemizarea pensiunilor, căci nu încapem îndoială, că în scopul instituției proiectate, sacrificiile ce se cer, avem să-le impunem acelor cercuri, în al căror interes este a se crea această instituție.

Scopul pensiunilor fiind asigurarea viitorului oficialilor și al familiilor lor, — este învederat, că și procurarea mijloacelor trebuincioase pentru acest scop se face în primul rând în interesul *corpului oficialilor*, și că prin urmare acesta este primul interesat în chestiune și ca atare în prima linie dator a-și impune un sacrificiu pentru realizarea scopului urmărit.

Dar tot atât de clar este, că asigurarea pensiunilor nu reprezintă numai un interes

particular și exclusiv al corpului oficialilor, ci atinge foarte de aproape și interesele institutelor ce le servesc oficialii. Pentru aceste institute asigurarea pensiunilor este deoparte o chestiune de *interes material*, iar de altă parte o chestiune de *echitate*. Anume, cunoscând rolul de mare importanță ce îl au oficialii într-o afacere de bancă, și știind că înaintarea și soliditatea băncilor — mai ales în urma stărilor create la noi în țeară prin legea noastră comercială și prin praxa observată la executarea ei — depinde în primul rând de la hărnicia și onestitatea oficialilor, — nu încapem îndoială, că interesele materiale binepricepute ale băncilor pretind, ca aceste să fie conduse de oficiali bine situați în timpul activității lor și asigurați și pentru viitor, ca astfel scutiți de ori-ce griji materiale să-și poată pune întreaga lor activitate și capacitate exclusiv numai în serviciul institutului lor și să nu se vadă seduși ori nevoiți a-și îmbunătăți soarta lor ori viitorul familiilor lor prin manopere ce ar putea fi păgubitoare sau compromițitoare pentru institut.

Interesele materiale ale băncilor reclamă deci, ca aceste, în cadrele posibilității, să facă cât se poate mai mult pentru a crea oficialilor lor o soartă cât mai multămitoare. Căci scim că desastrelor ce s'au ivit în sinul institutelor de credit, poate nici o dată nu au fost a se atribui unei munificențe exagerate la fixarea salariilor sau la dotarea fondurilor de pensiuni, ci în cele mai multe cazuri au fost urmările manoperelor unor oficiali nemulțămiiți și deranjați în averea lor.

Dar după-cum am accentuat de la început, pentru bănci asigurarea pensiunilor este totodată și o chestiune de *echitate*. Căci nimic nu poate fi mai echitabil decât pretențiunea, ca din rodul muncii oficialilor, care în afacerile de bancă reprezintă un factor

tot atât de important ca și capitalul acționarilor, să se reserve o parte corespunzătoare pentru timpuri mai grele, când oficialul își va fi exhaustat puterile în serviciul institutului, și nu va mai fi în stare ași câștiga prin muncă cele trebuincioase pentru existență, — în tocmăi după cum și acționarii păstrează o parte a profitului, în forma fondurilor de rezervă, pentru acele timpuri când capitalul lor angajat în afacere în urma schimbării situațiunii ar deveni înfructuos.

În vederea acestora credem că nimeni nu va putea nega, că asigurarea pensiunilor pentru oficialii de bancă, — cu toate că aceste în mod *direct* apar numai ca un favor particular al oficialilor, — în realitate *represintă un interes comun al băncilor și al corpului oficialilor lor*.

În firul motivelor, pe baza cărora am determinat această comunitate de interese, credem că vom putea stabili și o normă *principală* pentru a doua întrebare ce ne-am pus, anume pentru stabilirea măsurii și proporțiunii în care factorii în comun interesați vor avea să participe la sacrificiile ce le impune instituțiunea proiectată.

În această privință nu poate fi vorba de un calcul matematic, de o cuotă numerică, ci cel mult de stabilirea unei reguli principale. Căci la fie-care întreprindere ni se vor impune alte considerațiuni, după-cum vor fi diferite stările băncilor (avere, profit, întinderea și natura afacerilor, etc.) și rolul funcționarilor din sinul lor.

Nu încapem îndoială, că între băncile noastre se află și de acele, cari favorisate de împrejurări avantajoase, au luat un avânt extraordinar și au realizat câștiguri excepțional de mari.

În asemenea împrejurări au *putut* aduce sacrificii extraordinare pentru oficialii lor, și în parte le au și adus, însă ori-cât de mare a fost munificența acționarilor în această privință, și ori-cât de cu drag au dotat fondurile de pensiuni în o proporțiune care întrecea cu mult contribuțiile oficialilor, — totuși aceiași acționari la nici un cas nu s'ar învoi, ca actele lor de liberalitate să fie transformate în obligamente datorite. Și cu atât mai puțin vom putea formula asemenea pretenții față cu alte institute, cari nu s'au bucurat de situațiuni atât de excepțional avantajoase.

Astfel credem, că pretențiuni ca cea formulată în conferința oficialilor din Cluj: că „funcționarii să contribuie cu 3% din salariul lor, iar fie-care bancă să contribuie după salariul funcționarilor sei cu *de două ori de trei-*

ori cât funcționarii“, nu sunt în destul justificate față cu *toate* băncile, și astfel cuprinzând o pretențiune exagerată, ne îndepărtează dela scopul ce îl urmărim, deoarece-ce prea ușor ar putea disgesta și înstrăina cercurile decizive în chestiune.

Cu cât mai modeste vor fi pretențiunile oficialilor, cu cât mai mult se vor mișca în cadrele posibilității și echității, cu atât mai justificată va fi cererea lor și cu atât mai multe prospecte de reușită are.

Și din această cauză credem, că în interesul propriu al oficialilor trebuie să ne ferim de provocări și indigitări la modele excepționale, și trebuie să basăm calculul nostru pe stări normale. Astfel știind că chiar și la cele mai mari și bogate întreprinderi particulare, cari dispun de mijloace extraordinare pentru dotarea oficialilor lor și cari față cu acestia formulează și pretențiuni cu mult mai mari, cuota contribuției oficialilor la fondul de pensiuni de regulă face 5%, și numai excepțional 4%, — credem că este o greșală a vorbi de o contribuție de 3% pentru oficialii unor bănci, cari în cea mai mare parte abia au fost create și până astăzi nu și-au putut asigura nici cele mai indispensabile garanții ale existenței lor, și de a baza o asemenea pretențiune pe nudul fapt, că s. ex. oficialilor „Albinei“ nu li-se cere o contribuție mai mare. În această privință „Albina“ numai atunci ne va putea servi ca model, când și toate celelalte bănci românesce vor avea norocul să ajungă la un asemenea grad de dezvoltare și consolidare. Pân' atunci însă „Albina“ va fi o excepțiune, și ca atare întăresce numai regula, dar nu o înlocuiesce.

După aceste nu va fi greu a ajunge la o concluziune justă. Credem anume, că pentru determinarea proporțiunii de contribuție la crearea fondurilor trebuincioase pentru asigurarea pensiunilor oficialilor noștri de bancă s'ar putea stabili ca normă principală următoarea regulă :

Pentru asigurarea pensiunilor lor oficialii băncilor române vor contribui după cuota usitată la majoritatea întreprinderilor particulare cu cel mult 5% ale salariului lor, iar pentru a le putea asigura pensiuni adecuate trebuințelor lor, băncile interesate, în vederea interesului comun și a considerațiunilor de echitate, vor sporii aceste contribuiri cel puțin cu suma vărsată în scopul arătat de oficiali, rămânând ca cu timpul, după consolidarea lor, în mod treptat să întregescă pensiunile din mijloacele lor proprii.

Pe această basă credem că băncile noastre se vor putea angaja fără mari greutateați la rea-

lisarea dorințelor atât de juste ale oficialilor lor, iar acestia încă vor pute privi cu liniște în viitor, știind că atât ei înșiși cât și familiile lor își vor petrece zilele, în condițiuni poate modeste, dar scutiți de griji pentru existența lor.

Având acum o cheiă pentru aprețierea contribuțiilor la cari vom pute conta, și știind că aproximativ de ce mijloace vom dispune, vom pute clarifica și partea a treia a chestiunii: *mărimea* pensiunilor ce s'ar pute asigura pentru oficialii băncilor.

Fără multă calculațiune vom afla că cu mijloace ce corespund la circa 10% ale salariilor oficialilor căror vom ave să le sistemăm pensiuni, nu vom pute realiza rezultate extraordinare. Va trebui deci să urmăm și în această privință regula stabilită mai sus, de a nu ne lua după modele excepționale.

Astfel nu am ține cont de stările reale, dacă am încerca să stabilim pensiuni cum sunt s. ex. cele dela „Albina“, anume după 30 ani pensiunea *întreagă*, și încă în mărimea ultimului salariu.

Asemenea rezultate *ideale* trebuie să rămână deocamdată cu totul eschise din combinațiunile noastre, pentru-că după convingerea noastră între stările de astăzi sunt absolut nerealisabile, și astfel încercarea de a le da ființă ar fi o acțiune lipsită de base reale, care ne ar îndepărta numai de scopul ce îl urmăm.

Un calcul real vom pute face numai dacă vom ține cont cu toată serioșitatea de mijloacele de cari dispunem și dacă în cadrul acestora vom încerca asigurarea unui „minimum de existență“, care apoi cu timpul se va pute desvolta și urca treptat la o proviziune mai multămitoare.

În această privință ne vom pute orienta în cât-va și după proiectul de lege despre pensiunile oficialilor întreprinderilor particulare, care proiect a fost prezentat dietei imperiale din Viena în primăvara anului curent și despre care am vorbit în numărul 22 al revistei noastre.

Acel proiect a încercat sistemizarea pensiunilor prin *asigurări de rente*, și ținând cont de stările reale ale cercurilor interesate, a pus plata primelor de asigurare în părți egale în sarcina patronilor și oficialilor și a stabilit 3 categorii de pensiuni; anume:

	Salar	Renta de invaliditate	Renta de etate	Renta de văduvie
Cat. I:	K 6—1200—	K 600—	K 900—	K 300.—
„ II:	„ 12—2400—	„ 900—	„ 1350—	„ 400.—
„ III:	„ preste 2400—	„ 1200—	„ 1800—	„ 600.—

La noi fără îndoială se va pute face *mai mult* pentru asigurarea viitorului oficia-

lilor nostri, dar cu toate aceste credem că exemplul dat ne va pute servi spre orientare în chestiune. Dacă anume am încerca să stabilim după modelul expus și conform stărilor noastre speciale s. ex. 6 categorii de pensiuni (rentă de etate) de 1500, 2000, 2500, 3000, 3500 și 4000 coroane, și am urca și renta de văduvie la o cuotă mai mare de cât a modelului (s. ex. la 40% ale rentei de etate), atunci am ave un proiect ce s'ar pute realiza fără greutate și cu toată siguranța din mijloacele de cari dispunem, — un proiect prin care viitorul oficialilor nostri și al familiilor lor ar fi — ce e drept în condițiuni modeste, dar totuși pe deplin asigurat.

Nu am dat aici un calcul definitiv, căci cu expuneri concrete de cifre ne vom ocupa cu ocaziuni viitoare. De astă dată am căutat să dăm numai un *exemplu de orientare*, ca să putem cunoaște *a priori* cadrele între cari ne vom pute ajunge scopul și să abandonăm dela început proiecte nerealisabile.

După această clarificare *prealabilă* a chestiunii, vom arăta în viitor rezultatele la cari am ajuns pe calea informațiunilor luate la locuri competente.

Asigurări asupra creditului.

(#). În foile mari din patrie se tractează în timpul mai recent tema asigurărilor asupra creditului.

E vorba despre un nou ram de asigurare, a asigurărilor asupra creditului micilor comercianți. Planul expus nu se extinde la asigurarea pretensiunilor singuraticale ale creditorului ci numai asupra creditului general al debitorului. Ca maxim al asigurării se limitează suma de circa 25,000 K. Anume cei ce se folosesc de credit vor face ofert de asigurare asupra acelei sume totale, pe care o folosesc ca credit. Fiecărui ofert este a se alătura o taxă în scopul examinării situației financiare. Această taxă nu se restituie nici chiar în cazul, când ofertul de asigurare s'ar respinge. Această măsură este necesară în scopul de a despăgubi institutul de asigurare pentru munca colosală, care i s'ar nasce din cauza ofertelor de sigur foarte numeroase ce i s'ar face de către firme nedemne de credit. Asiguratul poate opera cu suma asigurată tocmai așa, ca și când ar fi capital în numerar, pe care fără garanție suficientă nu l'ar pute căpăta de loc sau nu contra unui procent de interes atât de mic.

Mai bine se poate închipui clasificarea riscurilor astfel, că institutul de asigurare va fixa mărimea sumei de asigurare după fiecare cas. Cineva, care are lipsă de un credit de 20,000 K, însă nu ar fi bun pentru această sumă, poate fi taxat bun pentru 10,000 K, astfel ca prin această taxare riscul s'ar compensa prin reducerea sumei de asigurat.

Punem cazul, că ofertul pentru o asigurare de credit de 10,000 K a fost acceptat de către institut. Asiguratul a solvit taxa de examinare a ofertului cât

și primele pentru anul d'antăiu. În ce formă intră în vigoare asigurarea? Aci va trebui să se porceadă pe o nouă cale, care până acum nu s'a observat la toate încercările de asigurări asupra creditului.

Institutul de asigurare ar pute emite bilete de bonuri. Fiecare bon garantează 100 K. Cel care este asigurat la institut pe 10,000 K, primesce o sută de asemenea bonuri, cari poartă numărul de asigurare și firma asiguratului. Asiguratul va da creditorilor sei aceste bonuri ca garanție în suma creditului ce i se acordă, iar creditorul prin acestea ar fi asigurat contra perderilor.

Suma asigurată s'ar lichida apoi în cazul când asiguratul ar ajunge în stare de concurs și masa concursuală se va lichida. Numai pierderea, care se va naște prin concurs se despăgubese prin institut, natural în mărirea acelei sume ce se acopere prin biletele de bonuri cari se vor prezenta prin creditor.

Mai lipsese însă un punct însemnat. Ce garanție i-se dă creditorului, că debitorul își va susține asigurarea în vigoare? Căci biletele de bonuri își perd valoarea, dacă asigurarea nu se reînnoiește. Și aci se va practica un nou metod. Institutul de asigurare va edita un organ septemănal spre acest scop. În această foaie vor apăre trei rubrici permanente și anume: „Asigurări noue“, „Asigurări reînnoite“ și „Asigurări expirate“. Cine acordă credit, pe baza bileteilor de bonuri este obligat în interesul seu propriu a ține această foaie.

Acesta este în liniamente generale planul noului ram de asigurare. Însă, după cum bine observă un autor specialist, prin legarea lichidării sumei asigurate de condițiunea concursului, prea ușor această întocmire plănuită în scopul reducerii casurilor de concurs ar pute avé efectul contrar: adică înmulțirea concursurilor.

În aceeași chestiune găsim în „P. Ll.“ un articol intitulat „asigurarea creditului de portfoliu“ (de Dr. P. Roth), din care extragem următoarele:

Este recunoscut, că insolvența industriașilor și comercianților nostri o cauzează de multe ori sdruncinarea și reducerea creditului ce li-s'a acordat. Din motivul acesta atât la noi cât și în străinătate cercuri comerciale s'au ocupat cu idea de a asigura creditul; în străinătate s'au și creat societăți pentru asigurarea creditului, la noi însă n'au putut ajunge la ceva prosperitate ca celelalte ramuri de asigurări.

Ca basă potrivită de asigurare s'ar pute lua cea parte a creditului comercial, care e *acoperită prin cambii comerciale*, rimese, și anume mai întâi numai pretensiuni cambiale între firme înregistrate. Mai târziu s'ar pute extinde asigurarea și asupra pretensiunilor de condică ale firmelor înprotocolate. Astfel s'ar primi numai pretensiunile cualitativ mai bune, deoarece referințele firmelor înregistrate sunt la tot cazul mai consolidate. Această împrejurare ar contribui apoi la nisuința industriașilor și comercianților de a-și înregistra firma, și astfel la consolidarea relațiilor de credit. Efectul acesta ar fi motiv de ajuns pentru o societate de asigurare asupra creditului, ca să poată aspira la sprijinul guvernului și al lumii comerciale.

Pentru a pute distinge pretensiunile bune de asigurat, ar fi de lipsă o secțiune de informațiune în sinul societății; iar bonitatea pretensiunilor ar avé să o stabilească censorii pe baza cunoscințelor proprii și a informațiilor primite. Spre mai mare precauțiune s'ar pute norma, ca membrii cari fac asigurări, să participe la eventualele pierderi cu o anumită parte (10—25%). Este un argument nebasat, că pretensiu-

nile bune n'ar avé trebuință de asigurare, pentru că din experiență scim, că și firme mai bune sunt expuse la pierderi materiale. Credem că aceia, cari acordă credite, ar cere cât mai curând asigurarea cambiilor înaintate spre escontare întocmai ca în present asigurarea edificiilor contra focului la imprumuturi hipotecare. Desvoltarea acestui ram de asigurări are acel avantaj față de alte asigurări, că clientela lui se compune exclusiv din elemente inteligente și că prin asigurare se ușurează în mare măsură deschiderea de credite.

Ce privesce acum primele de asigurare, acele s'ar pute fixa cu 1% dela pretensiunea de asigurat, sau după învoiala părților cu considerare la natura pretensiunii. Prima ar căde în sarcina celui ce folosește creditul, dar nici de cum n'ar scumpi creditul, pentru că de sigur cambiile asigurate s'ar esconta cu un procent mai scăzut, încât prima s'ar compensa prin cruțarea de interese.

Procedura tehnică de asigurare ar consta în stampilierea cambiei cu provocare la condițiunile depuse la judecătoria comercială și cambială din Bpesta.

Procedura de desdaunare ar fi următoarea: Dacă cambia nu se rescumpără la scadență, o achită societatea de asigurare și ajungând aceasta proprietară a cambiei, are dreptul a-și valida pretensiunea cambială; numai aceea ce nu s'ar pute încasa ar forma pierderea efectivă.

Efectul acestui fel de asigurări se poate reasuma în următoarele:

a) s'ar înlesni procurarea de credit, pentru că creditorii, în special institutele de bani, ar pute esconta fără scrupuli pretensiunile asigurate;

b) s'ar deschide creditului ungar un teren nou, pentru că străinătatea ar primi bucuros cambiile asigurate cu scadențe scurte;

c) ar scăde etalonul de interese, pentru că cambiile asigurate ar deveni hârtii de prima clasă;

d) s'ar eftini prețurile mărfurilor, pentru că comerciantul n'ar avé să adaogă pierderile la prețul mărfurilor.

În cât pentru șansele unei societăți de asigurare asupra creditului, acestea se presintă astfel: În Buda-pesta se escontează anual peste 1000 mil. coroane; dacă s'ar asigura din acestea la început numai 200 mil. coroane și s'ar întrebuița 50% din prime pentru pierderi, tot ar mai rămâne un câștig brut însemnat.

Regia unei astfel de societăți ar fi cu mult mai mică, de cât la alte societăți de asigurare, pentru că lucrările se pot îndeplini prin puteri mai eftine. Lichidarea pagubelor nu recere spese deosebite. Ce este mai esențial: speșele de achisițiune s'ar mărgini aproape numai la costul tipăriturilor.

JURISDICȚIUNE.

Decisiuni curiale.

Domiciliarea ulterioară a cambiei. Din faptul, că un institut de bani observă usul de a domicilia cambiile ce le-a escomptat, la sine însuși, nu urmează, că aceasta domiciliare ulterioară este legală; ci urmează numai, că persoana, — care deși a avut cunoscință de acest us, totuși a înaintat cambia spre escomptare, fără a pune vre-o condițiune restrictivă, — s'a învoit, ca cambia să se domicieleze conform usului întrodus la institut.

(Curia reg. Nr. 95/901).

*

Sfera de competență a direcțiunii. Legea comercială nu conține nici o dispozițiune prohibitivă în ce privește investirea membrilor din direcțiune cu oarecare agende, străine de sfera lor de activitate, și nici nu interzice remunerarea specială a agendelor de natura aceasta.

(Curia reg. Nr. 499/900).

LEGISLAȚIUNE.

Reforma dreptului acționar englez. În anul acesta a intrat în vigoare în Imperiul Britaniei-mari o novelă acționară — „Companies Act“ din 8 August 1900 —, care în Regatul unit formează cea mai importantă măsură legislativă pe terenul dreptului acționar dela 1862 încoace. Dispozițiunile nouă și mai importante ce le cuprinde reforma acționară englesă sunt următoarele:

1. **Infînțarea de drept a societății pe acțiuni.** Liberarea certificatului de incorporare delătură ori-ce defecte de fondare, formale și materiale, esențiale și neesențiale. Nici chiar existența numai a unui fondator în locul celor șapte preținși de lege, nu împedecă efectul actului de incorporare; Dreptul acționar german distinge defecte de fondare, cari se pot îndrepta și altele cari nu se pot îndrepta; dar punctul de vedere engles din motive economice trebuie preferit.

2. **Impărțirea societăților pe acțiuni în „companies public“ și „private“.** Ca „public Companies“ se consideră societățile pe acțiuni, cari apelează la publicul mare pentru procurarea capitalului, iar „private Companies“ sunt societăți pe acțiuni, cari nu intenționează adunarea capitalului pe calea de sus sau cel puțin nu în decursul unui period anumit. Acestea se bucură și mai departe de libertatea veche, pe când cu privire la public Companies sunt prevădute o mulțime de dispozițiuni importante în favorul publicului. Intre acestea sunt mai de importanță următoarele trei momente: a) dispozițiuni cu privire la numirea consiliului de supraveghiare și la numărul acțiunilor, ce trebuie să le poseadă membrii acestuia (§§. 2 și 3). Scopul este a se pune capăt abuzului ce se făcea în statute și publicațiuni pentru ademenirea publicului și seducerea opiniunii publice despre soliditatea întreprinderii, punându-se în comitetul de supraveghiare persoane cu nume bine sunătoare și cu titli, pe când ele nu erau altceva decât „Strohänner“; b) crearea prin lege a două stadii de fondare (§§. 4—6): incorporarea la început și începerea operațiunilor, și c) **introducerea unui prospect obligator.** Ori-ce invitare la subscriere din partea unei public Company trebuie să conțină referințele întreprinderii pe acțiuni.

3. **Introducerea de registre publice despre datoriile hipotecare și debitele asupra averii societății pe acțiuni.** Pe viitor nu se va cere să se dovedească un interes special, pentru a pute lua informațiuni din acest registru.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 14 Novembre 1901.

⊙ Visteria Statelor Unite din America de nord este inundată de aur în așa măsură, încât ministrul de finanțe s'a vădut nevoit a cumpăra iarăși bonuri. A luat această măsură, pentru ca să scutească

piața de o eventuală încordare prea mare, ce o amenința, parte și în urma sumelor mari ce încurgeau în cassele Statului. Lichiditatea relativ ușoară a tirgului monetar din New-York, asigurată pe calea amintită, a favorizat urcarea cursului de devise în sterling, a căror parte preponderantă o formau rimesele trase din New-York asupra London, pentru coperirea cambiilor financiare discountate în Paris.

Transporturile mari de aur din New-York au întărit rezervele Băncii franceze cu 4·4 milioane franci, până când rezervele Băncii din London s'au redus cu 782,000 punți. Se vede deci că efectul urcării scontului nu se prea arată. În decursul periodului despre care raportăm, cursul de devise în Paris s'a urcat numai cu 2 centime la 25·11, iar devisele germane au rămas aproape neschimbate. Discountul privat se menține la 3¹/₄ procente și se svonesce, că Banca a început deja să-și retragă banii din piață, pentru ca să producă încordarea situațiunii și în modul acesta să-și valideze etalonul. Prin această măsură se speră și o îmbunătățire a deviselor parisiene, cari preocupă cercurile financiare din London.

Piața germană încă se bucură de o situațiune monetară facilă și aceasta se atribuie cu deosebire lipsei de afaceri. Pe piețele noastre banii s'au mai ieftinit, domnind o abundență de numărar neobicinuită în acest period. În urma acestei abundențe tirgul de devise încă a cedat.

Monetele în valuta de coroane. Acum când monetele cele nouă circulează deja de timp mai îndelungat în toate straturile populațiunii, nu este greu a statori, cari din ele se bucură de popularitate și cari s'au dovedit a fi mai puțin practice pentru circulațiune.

Modesta monedă de aramă à 1 filer, cea mai mică a sistemului nostru monetar și căreia i s'a prevestit un rol însemnat, cu deosebire la reducerea prețului unor articole absolut indispensabile, — după cum arată „M. P.“ — nu a corespuns așteptărilor, și se află în circulațiune numai în măsură disparentă; cea mai mare parte a acestor monete zace prin cassele perceptoarelor.

Piesele à 2 fileri din contră sunt un mijloc de plată foarte popular, poate și din motivul că suplinesc crucerii de până acum, cu cari sunt egale în valoare. Monetele à 10 fileri de nichel iarăși sunt niște piese mai puțin agreeate în circulațiune, căci mare parte a lor se reîntoarce aproape regulat în cassele statului. Causa este încâtva și asemănarea lor prea mare cu piesele de 20 fileri, cu cari se pot foarte ușor confunda, când se fac plăți sau schimbări.

Cu atât mai populare sunt monetele à 20 fileri, cari înlocuiesc „pițulele“ de mai nainte.

Monetele à 1 K argint, unitatea valutei de coroane, au devenit în scurt timp un mijloc de plată popular, parte în urma formei lor potrivite, parte în urma pondului lor mic; lumea însă continuă a calcula și vorbi în fiorini și a considera coroana ca $\frac{1}{2}$ fl.; iar acest inconvenient va dispăre numai succesiv, după retragerea din circulațiune a pieselor de 1 fl.

Cele mai nepopulare sunt, fără îndoială, monetele à K 5 —, cari s'au pus în circulațiune în valoare de 60 mil. K; fiind însă prea mari și grele piesele acestea, în circulațiunea zilnică nimeni nu le primesce bucuros, ci zac, la cei-ce se pot lipsi de ele, pe fundul lașilor.

Monetele de aur à K 10.— s'au pus numai acum în circulațiune, deci încă nu se poate sci, ce loc își vor elupta; este însă probabil, că monetele acestea încă nu se vor bucura de multă popularitate, fiind-că sunt prea mici și se pot și perde ușor.

Piesele à K 20.— aur au fost puse în circulațiune în cantitate destul de mare, cu toate acestea în circulațiunea de toate țilele numai arare-ori se vîd; ele de altcum nici nu sunt menite a deveni mijloc de plată în lăuntru țerii, avînd altă destinațiune.

*

Biletele de bancă de zece fiorini. Cu privire la scoaterea din circulațiune a biletelor de zece fiorini v. a., datate din 1 Mai 1880, aflăm următoarele: Biletele amintite se primesc: 1. până la 28 Februarie 1903 în loc de plată și spre schimbare la centralele și filialele Băncii austro-ungare; 2. din 1 Martie până în 31 August 1903 drept plată și spre schimbare la cele doue centrale, dar la filiale numai spre schimbare; 3. cu 1 Septembrie 1903 înceată cu totul facultatea lor de a servi ca mijloc de plată și espiră termenul ultim pentru rescumpărarea lor. După 1 Septembrie 1903 biletele de zece fiorini se mai pot rescumpera numai în urma unei hotăriri a consiliului general al Băncii austro-ungare, luată pe baza unei rugări motivate. Cu 31 August 1909 înceată ori-ce obligămînt al Băncii de a rescumpera aceste bilete.

AGRICULTURA.

Vinul ungar din anul acesta conține cu unul sau doue grade mai puțin zahar decât cel din anul trecut; cu toate acestea anul curent se poate considera ca un an *bum*, nelăsând nimic de dorit nici în cantitate. Unde s'a putut delătura indolența veche și se cultivă vinul după modelul ținutului dela Rin, rezultatele sunt excelente. Vița de Bordeaux și Riesling ajunge în Ungaria la o putere și dezvoltare superioară celei din patria mamă; multe vițe au produs în anul acesta până la câte 10 kilograme struguri. În țară sunt mai estinse încă tot soiurile vechi indigene de struguri și dintre acestea cei mai renumiți struguri sunt de: Tokay, Serem și Bacador. Toate aceste specii au produs rezultate foarte frumoase.

COMUNICAȚIUNE.

Urcarea vitezei pe liniile căilor ferate reg. ung. de stat. Ministrul de comerț a încuviințat, ca pe linia Chichinda mare — Carlova trenurile de persoane să urce viteza dela 30 km. la 40 km. pe oară, iar pentru trenul care percurge termurul sting al Dunării, viteza să fie urcată dela 40 la 50 km. pro oară.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Calomniile la adresa băncilor noastre. În timpul din urmă, și mai cu seamă de când a devenit insolventă „Székelyegyleti első takarékpénztár“ din Sz.-Udvarhely, diarele patriotice iarăși au revenit la tema lor de predilecțiune, la calomnierea băncilor române, cărora li se atribue fel de fel de tendințe absolut străine activității lor. Un diar, ca să impinteneze pe

Maghiari la o acțiune mai intensivă pe terenul colonisărilor în regiunile locuite de naționalități, presintă băncile noastre drept instituțiuni, create anume pentru speculațiuni cu proprietăți de pămînt și cari țintesc deadreptul la deposedarea elementului maghiar din moșiile străbune; alt diar debitează cu alte insanități, susținînd despre un bărbat de incredere al primului nostru institut de bani, că a împărțit printre Sécuii din Cristurul sécuiesc, într'o singură di preste K 190,000.—; totodată avertisează pe Sécui, să nu între în legătură cu băncile române, cari ar urmări printre dênșii scopuri subversive. „Ellenzék“ în fine, într'un număr recent, se ocupă chiar în prim articol cu cuceririle „Albinei“ pe pămîntul sécuiesc, care — di-ce-se — a di mîne va ajunge întreg în mâni românesci, periclitând existența „sentinelii milenare dela estul regatului“. Cât de puțin intemeiată este spaima foilor maghiare, s'a arătat din partea băncilor noastre deja cu repetite ocațiuni. De astădată le recomandăm numai să ceară informațiuni dela banca secuiască insolventă, că oare cine a nimicit-o și a periclitat existența clientelei sale: băncile rom. cu cari a stat în relațiuni, ori cele maghiare? De altmintrelea credem că respunsul locurilor competente la aiurările foilor magh. nu va întârzia.

*
o

Reforma institutelor de bani române din patrie. Sub titlul acesta „Magyar Pénzügy“ dela 26 Octobree a. e. se ocupă cu mișcarea de reformă a băncilor noastre, într'un articol de doue colonne, în care, după ce face istoricul întregii acțiuni dela prima conferință a directorilor de bancă în 1898, reproduce după procesul verbal, publicat în Revista noastră, hotăririle ultimei conferențe dela 20 Sept. a. e.

*

„Ceres“ societate comercială pe acțiuni. *Conspectul* operațiunilor dela 1 Iuliu până la 31 Octobree 1901. *Debet:* Cassa K 33,210-38; Producte K 21,499-07; Cont-Curent K 28,255-92; Utensilii K 579-80; Diverse K 1839-68; Spese K 801-06. *Credit:* Cassa K 31,791-96; Producte K 6708-22; Cont-Curent K 29,553-69; Diverse K 10,032-04; Capital de acții K 8000.—; Fond de reserva K 100.—.

ÎNVÊȚĂMÎNT.

Examenul final la școala agronomică a comitatului Sibiu a avut loc la 30 Octobree a. e. st. n., în prezența unei comisiuni exmise din partea comitatului. A examinat Dl director al școalei *Iuliu Schuster* după următorul program: a) *Lucrări de mână*, anume: Tăierea de paie și napi, precum și prepararea de nutrețe mestecate. Mulgerea vacilor. Înhamarea și prinderea la car a cailor și boilor. Scoaterea și curățirea napilor de zahar și de nutreț. Săparea și mușnoitul cu „Planet junior“. Semănatul cu mîna și cu mașina de semănat. Scoaterea, plantarea, legarea și îngrădirea pomilor. Demonstrarea diferitelor sisteme de altoire la pomi. b) *Lucrări cu vite:* Aratul cu plugul universal Sack, și anume: cu plugul singur; cu tăietorul dinainte; cu plugul pe doue brezde; cu plugul pentru afunđime; cu uneltele de curățit; cu uneltele de grămădit; cu extirpătorul; cu făcătorul de gropi; cu mașine de scos cartofi. Aratul cu plugul schimbător. Lucrări cu carul „Planet junior“, și anume: săpatul (curățitul în diferite lățimi, afunđimi și moduri); grămăditul înlăuntru și inafară; brăzdarea cu marcherul; acoperirea seminței, și neteđitul cu tăvălugul. Grăpatul. Semănatul cu mașina de semănat.

Observăm că examinarea a fost aievea practică, cum peste tot practic este și învățământul. De altfel economia rațională și îndeosebi manipularea cu mașinile și uneltele agricole nici nu se poate învăța temeinic pe altă cale. Staulul plin de vaci, juninci, viței, etc., tot soiuri alese și bine îngrijite, grădina bine lucrată a școlii cu straturi de experimentare cu feluri și feluri de trifoiu, luțernă și ierburi, școala de pomi cu deci de mii de altoi, moșia școlii, pe care se cultivă napi de nutreț și de zahăr, etc., — toate aceste fac asupra privitorului cea mai bună impresiune, și-l sugerează dorința ca să vadă cât mai mulți fii de țărani făcând studii temeinice în această școală. Cursul școlar e de un an. Se primesc fii de plugari, cari au trecut de 17 ani. Spese nu se cer. Informațiuni mai amănunțite se vor cere dela Dl. dir. *Iuliu Schuster* (Tîrgul fînului Nr. 10) Sibiu.

Trageri la sorti.

Losuri comunale de Viena d. a. 1874.

(Tragerea din 2 Nov. 1901).

Din următoarele 21 serii 2 166 169 255 308 312 641 888 1268 1271 1342 1734 1777 2098 2168 2193 2521 2836 2848 2877 2917 au câștigat:

Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K
2 20 500	312 41 2000	1268 86 500	1777 71 2000
169 32 500	312 60 500	1271 48 40000	2098 11 500
169 99 10000	641 73 500	1271 74 500	2098 65 2000
255 14 500	888 22 2000	1342 30 400000	2168 79 500
308 74 500	888 79 500	1734 68 500	2917 60 2000

Celelalte losuri din seriile înșirate se rescumpără cu câte 300 K. Rambursarea ab 1 Febr. 1902. Tragerea proximă la 1 Martie 1902.

Losuri de stat d. a. 1860.

(Tragerea din 2 Nov. 1901).

Din cele 240 serii eșite la sorti în 1 Aug. 1901 (v. „Rev. Econ.“ Nr. 31, pag. 311) au câștigat:

Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K
992 2 10000	5422 14 10000	11176 19 10000	16560 4 10000
1313 13 2000	7424 2 2000	11783 15 2000	16647 7 10000
1641 18 2000	7424 12 2000	13438 12 10000	16720 6 2000
1641 19 10000	7523 15 2000	14141 17 2000	17021 8 20000
2054 3 2000	7608 16 20000	14202 17 10000	17513 20 2000
2265 7 10000	8959 13 2000	14614 9 2000	17809 17 2000
2344 10 2000	9265 3 2000	14614 16 10000	17951 7 2000
2361 15 2000	9816 1 600000	14890 10 2000	18373 12 2000
4759 18 2000	9816 16 2000	15015 15 2000	18469 6 10000
4920 9 2000	9930 10 50000	15302 9 10000	19896 5 10000
5140 4 10000	9985 10 2000	15311 8 2000	19933 17 10000
5333 15 10000	10228 9 2000	15375 20 2000	19941 2 2000
5383 5 2000	11176 14 2000		

Celelalte losuri din seriile amintite câștigă câte K 1200— (resp. 240 K). Rambursarea (minus 20%) ab 1 Febr. 1902, când va fi și tragerea proximă.

Losuri „Crucea roșie“ ital. d. 1885.

(Tragerea 63 din 2 Nov. 1902).

A. Tragerea de premii:

Seria Nr. Lire	Seria Nr. Lire	Seria Nr. Lire	Seria Nr. Lire
2537 48 50	6148 6 2000	9422 1 1000	10642 5 35000
5325 22 50	7421 5 50	10581 36 50	11830 44 50

Rambursarea (minus 20%) ab 10 Nov. 1901. Cuponul de premii se reține, iar losul se restituie și va participa la următoarele trageri de amortizare.

B. Tragerea de amortizare:

Au eșit la sorti următoarele 23 serii: 157 322 728 1348 1408 1522 1707 2024 2240 2799 2897 3060 3141 3288 4895 5933 6112 6852 7287 9861 10901 11062 11318.

Losurile (Nr. 1—50) din aceste serii se rescumpără ab 10 Nov. 1901 cu câte Lire 33 (minus taxa de circulațiune). Cuponul de premii se restituie și participă la următoarele trageri de premii.

Losuri hip. ung. cu 3% d. 1895.

(Tragerea 28 din 25 Oct. 1901).

A. Tragerea de câștiguri.

Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K	Seria Nr. K
269 60 4000	895 37 400	1954 20 400	2425 63 400
640 20 400	1239 79 2000	1982 35 400	2551 45 2000
680 99 400	1423 92 400	2011 85 400	3138 10 10000
791 84 400	1455 88 400	2183 82 2000	3308 37 400
883 39 400	1848 47 400	2305 46 400	3461 97 400

Rambursarea (minus 10%) ab 25 Ian. 1902. Losurile sortate se vor schimba cu altele provădute cu aceleași numere și cu observarea că au obținut deja un câștig.

B. Tragerea premiilor de 20 K.

Losurile Nr. 1—100 din Ser. 2583 vor primi ab 25 Ian. 1902 un premiu de K 20— și se vor stampilia.

C. Tragerea de amortizare.

Losurile (Nr. 1—100) din Ser. 632 și 1161 se vor rambursa ab 25 Ian. 1902 cu câte K 200— (netto) și se vor schimba cu un bon, care va participa la următoarele trageri de câștiguri și premii.

Bibliografie.

„Pénzügyi Compass“, anuar financiar pro 1901/1902 redigiat de *Alfred Kormos* pe baza celor mai noue date. Afară de datele despre întreprinderile financiare și industriale, anuarul acesta mai conține și datele referitoare la căile ferate din Ungaria. Singuraticile întreprinderi sunt rangiate după orașe, cari urmăză în ordine alfabetică. Prețul este K 10—.

Dictionarul legilor de timbru și competență. („*A bélyeg és illetékszabályok szótára*“) este titlul unei cărți folositoare, redactată de avocatul *Dr. David Pap*. Cartea se compune din două părți: partea I cuprinde în ordine alfabetică legile de timbru și competență precum și legile și ordinațiunile întregitoare ale acestora, iar partea II textul complet și original al legilor respective, precum și legile mai noue aduse în această materie. Prețul unui exemplar legat în pânză este K 12—.

Calendarul săptămânei.

(17—23 Novembre st. nou).

Dile	Cal. Greg.	Cal. Iulian
Dum.	17 Gregoriu	4 Cuv. Ioanichiu
Luni	18 Odo Egum.	5 Muc. Galaction
Martți	19 Elisabeta	6 P. Pavel Arch. Tar.
Merc.	20 Felice	7 S. 33 Mci. din Melit.
Joi	21 Intr. Nasc.	8 (+) Arch. Mich. Gavr.
Vineri	22 Cecilia	9 Muc. Onisifor
Sâmb.	23 Climent	10 Apost. Erast

Tîrgurile (Bâlcuirile).

(6—14 Novembre st. v.)

Novembre 6. Apoldu mare.² Borosneul mare.¹ Frata ung. Goroslăul de pe Someș (până în 7-lea). Vințul de sus.³ 7. Bistrița.³ Capolnaș. Goroslăul mare.¹ Ibașfalău.³ Zernesci.¹ 8. Becicherecul mare (până în 11-lea). Lipova. 9. Jimborul mare.¹ 11. Kecskeket (până în 12-lea). Segedin (2 zile înainte tîrg de rîmători). 12. Chisdu.³ Cuiu. Ghialacuta.² Ghierghio-Ditru. Görösön. Huedin.¹ Vințul de jos.² 14. Cason.

⁰ = în aceeași zi și tîrg de vite, ¹ = 1 zi, înainte tîrg de vite, ² = 2 zile înainte tîrg de vite, etc.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 13 Novembre 1901.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v. cor.	p. 100 K
5	Renta unit. Bancnote, Mai, Nov., 16% dare	98-90	98-80
5	" " arg. Ian., Iulie. 16% "	98-70	98-30
5	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% "	192-50	192-50
5	" " " 1860 à fl. 500— " 20% "	140-35	140-50
5	" " " 1860 à fl. 100— " 20% "	171—	171—
—	" " " 1864 à fl. 100— " 20% "	220-50	220—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	118-65	119-40
—	" " Cor.	95-70	95-75
3 1/2	" " de invest.	84-15	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur. scut. de dare	118-25	118-60
4	" " Cor. " " "	93-25	93-35
4 1/2	Impr. C. ferate d. a. 1889, aur, " " "	122-70	122-25
4 1/2	" " " " 1889, arg. " " "	101-30	101-25
4 1/2	" " " " 1876, aur. " " "	119-50	120—
—	" " ung. cu premii à 100 fl.	180-50	180-50
4	" " p. regul. Tisei sc. de dare	145-50	146—
4 1/2	Oblig. ung. de regalii " " "	100-55	100-60
3	Impr. p. regul. Porții de fier	83-50	83-50
4	Oblig. rurale croato-slavone	94-30	94-50
4	" " ungară " " "	93-85	94-25
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regulara Dunării, à 100 fl.	269—	—
5	Obl. Soc. Temeș-Bega	93-75	94—
—	Imp. cu prem. al orașului Viena	397-50	401—
3	" " " sârbesci à 100 fr.	81-50	81—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	95—	—
—	Impr. bulgar 1889	96-60	98—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	95-50	—
3	" " " " cu premii, 1880	258—	130—
4	Banca austro-ungară	100—	100—
4	" " " "	100—	100—
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta	98-25	98-25
4 1/2	Obl. com. ung., Pesta, amort.	103—	103—
4	" " " " 50 ani	94—	94—
4 1/2	" " " " Casei de păstr., cap., Pesta	98-75	99-25
4 1/2	Inst. de credit fonciar ungar	100-80	100-80
4	" " " "	90-50	93—
5	Banca hipotecară ungară	98-50	98-25
4 1/2	" " " "	98-50	98-25
4	" " " " cu premii	248—	125—
4 9/10	Casa de păstrare regnic. Pesta, 50 ani	92-50	92-50
5	Albina, Sibiiu	—	102—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiiu, em. IV.	99-25	99-25
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiiu, em. IV.	99-25	99-25
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	16-60	16-25
	Credit, à fl. 100—	403—	106—
	Clary, à fl. 40— v. c.	156—	—
	Soc. p. Navig. Dunăreană, à 100 fl. v. c.	540—	—
	Buda, à fl. 40—	170—	170—
	Pálffy, à fl. 40—	175—	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	49-25	54—
	" " ungară, à fl. 5—	25—	25—
	Rudolf, à fl. 10—	60—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	231—	—
	Salzburg, à fl. 20—	80-50	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	272—	—
	Triest, à fl. 100— v. c.	200—	—
	" " à fl. 50—	397-50	—
	" „Jo sziv“, à fl. 4—	—	9-50
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-35	11-40
	" " c. reg.	11-34	11-35
	Napoleond'or (20 frei sau 8 fl. v. a.)	19-06	19-08
	20 Marce germ. aur	23-52	23-56
	5 ruble rusesci	—	—
	Bilete germ. 100 M.	117-35	117-40
	" " franc. 100 Fr.	95-35	95-40
	Ruble, bilete, 100	254-50	255-50
	Lei românesci, 100	—	—

Prețul per bucată

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 13 Novembre 1901.

Grâu de Bănat	prima per 50 kg. vinde	8-45
" " Tisa	" " " " " "	8-30
" " Pesta	" " " " " "	8-70
" " Alba-reg.	" " " " " "	8-60
" " Bacica	" " " " " "	8-50
Secară	" " 100 " "	7-10
Orz	" " " " " "	6-20
Ovės	" " " " " "	7-50
Porumb.	" " " " " "	5-55
Răpă	" " " " " "	—
Untură de porc B.-Pesta	" " " " " "	51-50
Slănină (clisă)	" " " " " "	45—

Bursa de București.

Cursul din 13 Novembre 1901.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	90-25
" " internă 4%	" " " " " "	77—
" " externă 4%	" " " " " "	78—
" " 1898 4%	" " " " " "	77-25
Fonciare rurale 5%	" " " " " "	92-50
" " 4%	" " " " " "	76-75
Scris. fonc. urb. București 5%	" " " " " "	77-25
" " " Iași	" " " " " "	72-75

Imprumuturi hipotecare mai mari

cu 4 1/2 % interese,

amortisabile în anuități semestrale
în timp de 30—50 ani,se acordă pe realități de câmp și pe
case situate în orașe cu tribunal, până
la jumătate a valorii reale.

Informațiuni se vor cere

la Red. „Revistei Economice“
în Sibiiu.În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:
Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1—, leg. K 1-50.

Anuarul Băncilor Române

Anul I (1900). — Anul II (1901).

Prețul: câte K 3—.

Se comandă la Administrația „Re-
vistei Economice“ în Sibiiu (Nagyszeben).